

MAAOMAVALITSUS

EESTI MAAOMAVALITSUSTE LIIDU HÄALEKANDJA

10. JUUNIL 1931. A.

Nr. 10

ÜHEKSAS AASTAKÄIK

Väljaandja: Eesti Maaomavalitsuste Liit.

Toimetaja: H. Avikson.

Tellimise hind:

Aastas	Kr.	5.—
Pooles aastas	"	2.50
Üksik number	"	—25
1923 aastak.	"	—50
1924 "	"	3.—
1925—1930 a. ä	"	5.—

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Suur Roosikrantsi
uul. Nr. 12.
Telefon Nr. 4—72.
Jooksev arve: Eesti Panga Tal-
linna osakond Nr. 609.

Kuulutuste hind:

1 lhk. Kr. 20.—, ½ lhk. Kr. 10.—,
¼ lhk. Kr. 5.—, 1/8 lhk. Kr. 2.50,
1/16 lhk. Kr. 1.25.
Dokumentide kaotamise kuulu-
tused 50 senti dokumendi pealt.

Ilmub 20 korda aastas, iga kuu 10. ja 25. päeval, mai, juuni, juuli ja augusti kuudel ainult 10. päeval.

SISU:

Valla maade korraldamisest	Lhk.	151
Lihtsustamised asjaajamise alal	"	153
Veel jõuvankrite registreerimisest.	"	157
Omavalitsustegelased	"	158
Omavalitsuste päevauudised	"	158
E. Maaomaval. Liidu ja omavalits. tegevus	"	160
Läti omavalitsustegelased Eestis	"	163
Küsimused ja vastused	"	154
Kuulutused	"	150

Kuulutatakse maksvusetaks.

1) Erich Jentsi hobusepass, väljaantud Kavastu vallavalitsusest 14. veebruaril 1925. a. Nr. 62 all.

2) Jaan Grünlingi hobusepass, väljaantud Raiküla vallavalitsusest 21. septembril 1926 a. Nr. 17 all.

3) Eduard Niireni hobusepass, väljaantud Esna vallavalitsusest 3. septembril 1929 a. Nr. 55 all.

4) Kata Tõnissoni hobusepass, väljaantud Kõo vallavalitsuse poolt 4. jaan. 1921 a. Nr. 646 all Andres Luts' ule.

5) Karl Karotomi hobusepass, väljaantud Paadremaa vallavalitsusest 4. veebr. 1924 a. Nr. 29 all.

6) Adolf Soostari hobusepass, väljaantud Veltsa vallavalitsusest 24. jaan. 1921 a. Nr. 447 all.

7) Maria Kosk'a hobusepass, väljaantud Aru vallavalitsusest 10. jaan. 1931 a. Nr. 1 all Jüri Lusik'a nimele.

8) Anton Kaltmanni hobusepass, väljaantud Järvakandi vallavalitsusest 4. jaan. 1921 a. Nr. 499 all Leena Sobiini nimele.

Teie kinnitate

oma liikumata ja liikuvat varandust

tuleõnnetuse vastu

kõige soodsamatel tingimustel

Eesti Omavalitsuste Kinnitus A./S.

„OMA“

mis on omavalitsuste ühine kinnitusettevõte ning mille tegevusest saadud tulud omavalitsuste kaudu rahvale tagasi lähevad.

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid üle Kr. 368.000.—.

Seltsi juhatus: Tartus, Riia tän. 41, oma majas, kõnetr. üldine 3-44 juhatus 5-62.

Peaagentuur: Tallinn, Harju tn. 48, kõnetr. 18-58.

Agendid kõigil pool.

Kasutage juhust!**Suur hinnaalandus!**

E. Maaomavalitsuste Liidu juhatuse otsuse kohaselt 21. aprillist s. a. on võimalik kuni 1. juulini s. a.

ajakirja „**MAAOMAVALITSUSE**“
eelmissi aastakäike saada

= POOLE HINNAGA =

nimelt:

1923 aastakäik	25 senti	1927 aastakäik	2.50 senti
1924	1.50 "	1928	2.50 "
1925	2.50 "	1929	2.50 "
1926	2.50 "	1930	2.50 "

Paljusi huvitav vallasekretäride eksamineerimise kava 1926 aastakäigus on aastakäigu hinnaalandusega kättesaadavaks tehtud
Üleval toodud hinnad on arvatud ühes postikuludega.

Tellimised adresseerida: „**MAAOMAVALITSUS**’e“ talitus Tallinnas.

Valla maade korraldamisest.

Kui määruse kava on juba juhtnööriks. 50% omavalitsuste maid riigile. Valdadel tuleb oma maade kohta omaniku õigus maksma panna.

Kui jutt on omavalitsuste maade korraldamisest väljaspool linnade adm. piire, siis tuleb nende all mõista peaaesjalikult valla maid, kuna maavalitsustel neid võrdlemisi vähe on ja nende saamise ajalugu on lihtne. Sellepärast omavalitsuste maade korraldamise küsimuses käesolevas artiklis käsitan nähteid ainult valdade maade suhtes.

Omavalitsuste maaga varustamise seaduse ilmumise järele läks maade korralduse töö nii mõnelgi pool endises korras edasi, nagu ei oleks midagi sündinud. Kuigi oli maaga varustamise seadus jõusse astunud, talitati mõnel pool, näit. Audrus, vallamaade tükeldamise kallal, s. o. otse vastupidises suunas, ootamata, millised nõudmised üles seab omavalitsuste maaga varustamise seaduse elluviimise määrus. E. Maaomav. Liit, leides sarnase teoviisi valla huvidele vastukäiva olema, saatis Põllutöministeeriumile märgukirja, paludes valla maade tükeldamise seniseks seisma panna, kuni maaga varustamise seaduse elluviimise määrus vastuvõetud, et ärahoida mitmekordseid planeerimise töid. Selle palve täitmine pidi iseeneest mõistetav olema, seda enam, et seda enam kui üks minister lubanud oli, arvesse võttes omaval. tegel. kongressi otsuseid ja Liidu esindajate kõnelusi selles asjus. Liit sai oma märgukirja peale aga suutu omapärase vastuse. 19. mail 1931 a. nr. 949 all vastuses ütleb Maakorralduse Amet aga järgmist:

Maakorralduse amet teatab, et Põllutöministri eest ministri abi otsusega 11. V. 1931 a. on Teie palve 28. apr. 1931 a. tagajärjeta jäetud, sest Maaomavalitsuste Liidu soovi täitmine teeks raskusi riigimaade korraldamise kava läbiviimiseks. Kohalistele maakorralduse asutustele on juhtnööriks antud lõpulikule korraldamisele tulevates asundustes korraldada ka omavalitsuste maad, jättes viimastele alles maatükid omavalitsuste

maaga varustamise seaduse elluviimise määruse kavas ettenähtud suuruses. (Harvendus minu p.).

Määruse kava on seega juhtnööriks, mitte maksev seadus, määruse kava, mille juuriidiline väärtus on null.

Sel ajal, kui määruse kava peetakse küllalt kaaluvaks aluseks vallamaade tükeldamises, ei peeta kuigi palju lugu aastakümneid valdade kasutada olnud maade valdade pärisomanduseks minemise õigusest.

Oli veel ülearune kord enne valla maade küsimuse likvideerimist vaja Põllutöministeeriumil näidata, kui ükskõikselt suhtub ta valla maadesse valla õiguste seisukohast, ja et mittemidagi (määruse kava) on küllaldane alus talle oma tegevuse õigustamiseks, nagu oleks kõike seda veel vähe olnud, mida vallavalitsused maade asjus tunda on saanud. Ja valla maade tükeldamine muidugi läheb edasi, kuigi praeguseni veel V. V. kinnitus maade suuruse kohta puudub. Seda nähet ei tohi vähemalt unustada siis, kui kõne alla tuleb küsimus, millised asutused suudavad rahva huvide kohaselt paremini tegutseda, kas keskasutused või maavalitsused.

*

Millist sihti tahetakse tabada tulevase omavalitsuste maaga varustamise seaduse elluviimise määrusega, mille kava Põllutöministeerium juhtnööriks juba maksma pannud? Kui ajalehtedes toodud teated kava kohta õiged on, siis võib seda sihti kokkuvõtta sõnadesse: vallad maast lahti!

Aga laseme ajalehtede teatel enesel kõneleda:

„Nüüd on järg ka omavalitsustele kasutamiseks antud maade kätte jõudnud. Ühenduses sellega esitas põllutöminister A. Jürman Vabariigi Valitsusele omavalitsuste ja üldkasulikkude organisatsioonide maaga varustamise seaduse elluviimise määruse eelnõu. Teatavasti valdavad oma-

valitsused riigi maatagavarast umbkaudu ja ümmarguselt 30.000 ha maid igasugu asutuste ja ametmeeste ülalpidamiseks. Kuna omavalitsustele antud maade normid väljakujundati ajal, mil maapuudus ei olnud küllaldaselt terav, siis planeeriti krundid võimalikult suuremad. Nüüd on aga planeeritud kruntide ostarbed vähenenud ja seega riigil tarvidus panna maksimaalsed uued normid omavalitsuste tegeliku maa vajaduse piirides. Omavalitsuse maa-reformiteostamist loodab Põllutöoministerium alustada sügisel, kuna tarvilised eeltööd selleks praegu teoksil. Määruse eelnõu järele esitavad omavalitsused hiljemalt 1. septembriks vastavad soovid Põllutöoministeriumi kohalistele maakorralduste asutustele. Riigimaade korralduskomisjonid otsustavad, kas soovitud otstarbeks maa andmine on tarvilik ja kui suurel määral. Sealjuures võetakse arvesse näit. hoolekande asutuste jne. maa tarvidus üksikute asutuste ülesannete ja selle ulatuse kohaselt. Maakorralduse asutuste arvamise järele annaks omavalitsuste maareform riigile ligikaudu 50 prots. väljaantud maadest, s. o. umbes 15.000 ha maid tagasi. Vabaks saanud maid kavatses Põllutöoministerium ära kasutada maasaamise rahuldamiseks üksikmajapidamiste loomise ja juurdelõigete andmise-ga väikemaapidamistele. Omavalitsustele omandamiseks antavate maakohtade suuruse määramisel võetakse arvesse: algkoolide maa — kooli õuema ja laste mänguplats kuni 1 ha suuruses; õpetajate aiamaa — iga õpetaja kohta kuni veerand ha; kooli juhataja maa kuni ametmehe koha normides. Vallavalitsuse maa — vallasekretäri ja käskjala maa kummalegi kuni maa-eluasemekoha normides, teistele teenijatele — aiamaa kuni veerand ha suuruses iga teenija kohta; laadaplatsid kuni 3 ha suuruses. Jaoskonna arstide maa kuni ametmehe koha normides. Valla hoolekandea-sutuste maa kuni ametmehe koha normides. Maakonna hoolekandea-sutuste maa — tarviduse järgi, arvesse võttes maa vajadust hoolealuste tööjõu ärakasutamiseks ja asutise toiduainetega varustamiseks, kuid mitte üle 100 ha. Muuks otstarbeks arvestatakse kohapealsete vajadustega.

Omavalitsustele eraldatavad krundid peavad asuma asutuse ehituste juures — põllumaa igal juhul mitte üle 1 klm. kaugusel. Kui samas asukohas ja kaugusel tarvilisel määral omavalitsustel omandu-

seks olevaid maid olemas, siis riigi maid enam ei anta. Omavalitsuste kohtade ümberkorraldamine viiakse täide riigimaade planeerimiseks ettenähtud korras.“

Kava lühike mõte: 50% vallamaid riigile — ärajagamiseks ja juurdelõigete andmiseks.

Kui seda kava võtta omavalitsuste seisukohast, siis on ta, arusaadavalt, vastu-võtmatu, veel õnnetum on ta aga riiklisest seisukohast vaadatuna. On leitud veel midagi, mis ja g a d a laseb! Vähe sellest, et peale mõisate tükkeldamise läksid popsiseaduse põhjal taluomanikkude ja omavalitsuste, seal hulgas ka vallaomavalitsuste, maad, et on läinud metsad, nüüd peavad sedasama teed minema kooli- ja vallamaad, et edaspidi, kui edenev elu uusi nõudmisi üles seab, riigil ja omavalitsustel omast käest midagi võtta ei oleks, vaid kõike kalli raha eest omandama peavad neilt, kellele ta nüüd jagatakse. Kibedat õpetust peaks ometi meie riigi juhtidele andma nähted mõnegi meie linna elust, kus elunõuded sunnivad omandama eramaid kõrge hinna eest. Palju kaugele-nägelikumad Põllutöoministeriumist on selles asjas omavalitsustegelased olnud, mida tõendavad eelmises numbris toodud E. Maaomavalitsuste Liidu nõukogu resolutsioonid omavalitsuste maadega varustamise seaduse elluviimise määruse kava kohta, kus põhinõudeks oli see, et omavalitsustele tuleb jätta maid ligikaudu praeguses suuruses.

Ministeriumi kava võiks arusaadav olla veel siis, kui ta valdadelts äravõetava maa riigi maatagavaraks jätkaks, tähendab, vaenust omavalitsuste vastu, tahab nende seisukorda raskendada, kuid nende maade jagamisega tahes ka riiki vabastada tagavaradest, on raske leida otstarbet, miks seda tehakse, kuna ometi teadmata ei tohiks olla, missugust suurt osa näit. Soomes maad riigi ja omavalitsuste eelarvetes etendavad. Mispärast meil tee vastupidises suunas minna tuleb, see on vastamata küsimus. Aga ehk mõeldakse veel viimasel momendil ja jäetakse viimased tagavarad jagamata — tuleviku huvides.

*

Tahe — teha omavalits. maast lahti — peab vallategel. aga kohustama päästa, mis veel päästa annab, s. o. maid, mis sisuliselt valdada omad, kuid valdada nimele kreposteerimata, maid, mis vene ajal end. mõisaomanikkude poolt valdadele antud,

kinnistama terves suuruses valla nime peale.

Nende maade valla nime peale kinnistamises on mõnedki vallad loinud olnud, ei ole kõike võimalikku ära teinud, on raskeks pidanud dokumentide otsimist, on võimatuks pidanud tunnistajate ülekuulamist ehk kartnud kohtu protsesse. Ja neid maid on valdadel kõige rohkem. Kui need maad tervelt valdade omaks ei saa kinnitatud, siis selle eest langeb vastutus nende peale, kes 1923 a. nov. kuust senini valdades juhtival kohal püsivad, millise aja jooksul selle küsimuse kohta nii palju näpunäiteid antud.

Viimane aeg on veel kasutada. Põllutöoministeriumi 11. dets. 1930 a. ringkirjas Nr. 3/2025 on antud juhatusi vallavalitsustele nende maade asjus vahetorkordade lahendamiseks.

See ringkiri ütleb:

„Enne maaseaduse maksmata hakkamist, s. o. enne 25. oktoobrit 1919 a. on vallad ostu-müügi, kingi, või muul teel omandanud maid: koolitalusid, vallamajade ja magasiaitade aluseid maatükke jne. Osalt on tähendatud maad valdade nimele kinnistamata, ega pole Põllutöoministerium nende kohta valdade omandusõigust tunnustanud, ja vallad kasutavad maid olles riigiga rendivahekorras, või hoopis ilma mingisuguse aluseta. Niisugune asjaolu on peaaegjalikult tingitud sellest, et valdadel nende omandusõigust tõendavad dokumendid puudulikud, Põllutöoministerium aga senini Maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse elluviimise määruse kohaselt võis maid valla omaks tunnistada ainult algkirjas esitatud võõrandamise lepingute põhjal.

Nüüd R. T. nr. 33 — 1930 a. avaldatud Maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse elluviimise määruse muutmise määrusega on ülaltähendatud küsimuste lahendamine hõlbustatud ja selle järgi võivad omandusõiguse tõenduseks olla peale

lepingute algkirjade ka lepingute ära kirjad, maa plaanid, ostuhinna tasumise kviitungid, väljavõtted valla raamatute ja vallavolikogu protokollidest, ülesantud tunnistajate seletused, endiste mõisaomanikkude või nende pärijate notariaalsed tunnistused jne.

Põllutöoministerium palub kõiki vallavalitsusi, kus sarnaseid maid olemas ja kes veel maade omaks tunnistamise palvetega esinenud ei ole, seda hiljemalt 1. maiks 1931 a. teha, esitades ühtlasi olemasolevad omand. õiguse tõendused ja ülesandes tarviduse korral tunnistajad, kui maaseaduse täiendamise ja muutmise seaduse elluviimise määruse § 2. lit. g kohaselt tõendusi esitada ei ole ehk need puudulikud.

Vallavalitsuste poolt varem esitatud palved, mis Põllutöoministeriumi poolt tagajärjeta jäetud endiste määruste alusel, võetakse uuesti otsustamisele vallavalitsuste sellekohasel soovil, kui esitatakse eeltähendatud tõendused või dokumendid.

G. O s e l e i n,

Riigimaade ja metsade valitsuse direktori eest.“

Vallad, kellel selles ringkirjas nimetatud maid on — suuremal hulgal valdadel oli sarnaseid ehk isegi ainult sarnaseid — ja need veel valdade nime peale valdade algatusel kinnistatud ei ole ehk eespool toodud ringkirja kohaselt samme astunud ei ole nende maade valla nime peale kinnistamiseks, tehku seda otsekohe omanduse õiguse maksmapanemiseks oma maade kohta. Eitaval korral läheb ka neist maadest 50% minema, kui nad teatud juhustel tervelt valdadelt ära ei lähe. Sellepärast valvete ja tegutsemisele, et mitte saada valla-maade äraandjaks!

3. juunil 1931.

Lihtsustamised asjaajamise alal.

Asjaajamise lihtsustamise alal on käesoleval aastal valla- ja maavalitsustes läbi viidud järgmised uuendused:

A. Vallavalitsustes:

Valga maavalitsus otsustas panna maksmata Kohtu- ja Siseministeriumi

ringkirja 5. veebr. s. a. Nr. 1414 kohaselt, vallavalitsuste lauajuhendi pidamiseks alljärgnevad lihtsustused:

Jätta lauajuhendisse kandmata — registreerimata:

1) Maksude sunninõuded, mis saavad

maksniku järjekorra numbri ja millede väljasaatmise aeg maksuraamatus märkida paremal äärel.

2) Raamatutest väljavõtted ja õiendused, aruanded ja protokollide ära kirjad, mille algkirjad või teisendid jäävad alale.

3) Kuulutused, teadaanded, juhatajaks saadud ringkirjad ja muud seesugused saadud kirjad, mis jäävad alale ja ei ole vaja vastamist ega tekita kirjavahetust.

Lauajuhendisse kandmata jäetud sissetulnud kirjadele märkida saamise aeg ja kirjakogu ehk kausta number, kuhu nad paigutatakse, väljaminevatele kirjadele märkida vastava raamatu selle osa järjenumber, mille sisuna nad esinevad, või kirjakogu ehk kausta number, kuhu paigutatud alalejäänud teisend.

Lääne maavalitsuse poolt on Läänemaa vallavalitsustes maksma pandud samane korraldus asjaajamise lihtsustamise alal nagu Valgamaalgi, kuid ainult selle vahega, et siin võivad lauajuhendisse registreerimata jääda veel isikutunnistuste, hobusepasside ja tagavaraväelaste registreerimisesse puutuv kirjavahetus ja ühtlasi alates 1. aprillist s. a. tuleb vallavalitsustel koondada oma kirjavahetus järgmistesse kirjakogudesse:

- 1) Kassa tõendavad dokumendid.
- 2) Memoriaali sissekannete alused.
- 3) Üldised korraldused ja juhatused.
- 4) Vallavalitsuse tehtud korraldused.
- 5) Valla varanduste valitsemisest.
- 6) Valla maksud.
- 7) Tulumaks ja maksuinspektori korraldused.
- 8) Kinnisvarade maks.
- 9) Naturaalkohustustest.
- 10) Kaitseväelistest kohustustest.
- 11) Hoolekandest.
- 12) Tervishoiust.
- 13) Koolidest ja rahvaharidusest.
- 14) Riigikogu valimistest ja rahvahäältest.
- 15) Vallavolikogu valimistest ja valla esitajatest.
- 16) Statistikast.
- 17) Kirjavahetus kohtu asutustega.
- 18) Üldine kirjavahetus.
- 19) Maareformi teostamisest.
- 20) Valla avalikku raamatukogusse puutuv kirjavahetus.
- 21) Isikutunnistustest.
- 22) Hobusepassidest.

Pärnu maavalitsuse korraldused asjaajamise lihtsustamise alal Pärnumaa vallavalitsustes on samad, mis Valgamaal-

gi, ainult selle vahega, et ka kohtukutsed võivad jääda siin lauajuhendisse kandmata.

Selle juures peab olema üldiseks reegliks, et igast toimingust peavad jääma asutusse kirjalikud jäljed. Selleks tuleb igale sissetulnud kirjale sekretäri poolt märkida saamise aeg ja kirjakogu Nr., kuhu nad paigutatakse. Ka igale Riigi Teataja numbrile tuleb märkida saamise aeg.

Maksuraamatus tuleb äranäidata, millal ja kellele sunninõudekiri saadetud. Ära kirjade või väljavõtete andmisel tuleb vastavas raamatus teha märkus, millal ja kellele see saadetud.

Lauajuhendisse kandmata väljaminevatele kirjadele tuleb märkida vastavas raamatus selle osa järje Nr., mille sisuna nad esinevad või kirjakogu Nr., kuhu jäi ära kiri, kusjuures need raamatud või kirjakogud tulevad kirja numbri juures ära näidata tingmärkidega (näit. P/7 — tähendab — volikogu protokolliraamat, protokoll Nr. 7; K/9 — tähendab — kirjakogu Nr. 9 jne.). Need tingmärgid ja nende tähendus tulevad märkida lauajuhendi esimesel lehel, samasse tuleb teha ka märkus, missugune kirjavahetus ei ole lauajuhendis registreeritud. Lõpetatud kirjavahetused tulevad kirjakogudesse ömmelda kronoloogilises järjekorras viitamata, vähemalt ühe nädala jooksul.

Virumaa vallavalitsustes on maksev üldjoontes samasugune kord asjaajamise lihtsustamise alal, nagu seda nägime eelpoolnimetatud maakondades. Kuid siin on Viru maavalitsuse poolt lubatud, Kohtu- ja Siseministeriumi kirja põhjal, 21. apr. s. a. Nr. 91, lauajuhendita asjaajamist katsena tarvitusele võtta Rakvere, Sõmeru ja Vaivara vallavalitsustes. Eeltähendatud vallavalitsustes tuleb alljärgnev kord tarvitusele võtta algades 1. maist k. a. kuni 1. aprillini 1932 a.

Et lauajuhendi koostamisel paberite jaotamisel ja ülesleidmisel võimalikult ühtlast ja otstarbekohast korda luua ning segadusi kirjavahetuses ära hoida, peab maavalitsus tarvilikuks maksma panna ühtlast kaustade (kirjakogude) nimes-tikku, mis on koostatud vallasekretäride esinduse poolt.

Kui senine lauajuhend pidi näitama kirjavahetuse käiku, siis peab sama otsustarvet täitma kaust teatava liigi kirjade kohta. Sellepärast on tarvilik, et paberid jaotatakse kaustadesse erilise hoole ja

ettevaatusega. Mitteõigesse kausta sattunud kirja võib leida ainult suure tööga, kui mitte juhuslikult, samuti kui kirja käiku, mis mitu korda lauajuhendisse kantud, igakord ise kohta ja numbri all. Kirjad paigutatakse kaustadesse kronoloogilises järjekorras, kusjuures sissetulnud kirjad, millele vastus välja läheb ja millest ärakiri kausta jääb, jäetakse väljaläinud kirja ärakirja juure, arvates kronoloogilist järjekorda väljaläinud kirjade järgi. Kauemat aega liikunud kirjavaheetus paigutatakse kausta viimase pealkirja järjekorras. Kõigist tähtsamatest kirjadest ja väljaläinud tunnistustest jäetakse ärakirjad. Kui aga tunnistused välja antakse raamatute põhjal ja vallavalitsus tarvilikuks ei pea ärakirja jätta, märgitakse tunnistuste andmine raamatus samuti, kui seda tehtakse perekonnaseisu asjus. Kui järgi jäetakse ärakiri peal- või kaaskirjast, tuleb sellele kokkuvõtlikult ning lugejale arusaadavalt peale märkida selle kirjavahetuse sisu, mille juurde ta kuulub.

Väljaminevaid kirju registreeritakse ainult postiraamatus, alates 1. maist k. a. numbriga, mis senise lauajuhendi viimase numbrile järgneb. Numbrid lähevad järjekorras edasi kuni aasta lõpuni. On tarvilik postiraamatus äramärkida kirjade numbrid, millele vastatakse. Seda selleks, et näha, milline kiri tagasi on saadetud siis, kui kirjavahetus peale täitmist tagasi läheb ning sellest ärakirja ei jää. Selleks on otstarbekohane postiraamatu lahtrist „kellele“ eraldada uus lahter „Täidetud paberite nr. nr.“. Selleks on Postivalitsuse nõusolek olemas. Ka ei ole Postivalitsuse poolt takistusi, kui vald omal kulul postiraamatut trükkida tahab ülemaltähendatud muudatusega. Kui vallavalitsusel tarvidus on kohalise posti laialikandmiseks eriraamatut pidada, võib seda teha ja seal kirjade ning kantselise kätteantavate paberite registreerimiseks pralleelset järjenumbrit pidada. Selle juures tuleb kirjadel, mis selles raamatus registreeritakse, numbri järgi kirjutada täht „k“, näiteks 1.63 k.

Antud korraldusega loeb Viru maavalitsus lauajuhendi eelnimetatud vallavalitsustes nende asjaajamise raamatute liiki, mille pidamine sunduslik ega järelevalve korras kontrollitav pole.

Kirjakogud neis eelpool nimetatud valdades on jagatud kahte liiki:

A. Igal aastal uuesti koostatavad kaustad.

Siia liiki kuuluvad järgmised kaustad:

- 1) Maavalitsuse Teatajad.
- 2) Järelevalve.
- 3) Kassa dokumendid.
- 4) Memoriaal dokumendid.
- 5) Hoolekanne ja tervishoid.
- 6) Riigikaitse.
- 7) Tunnistused.
- 8) Üldkorraldused maksude alal.
- 9) Kinnisvaramaksude nõudmine.
- 10) Tulumaksu nõudmine.
- 11) Vallamaksude nõudmine.
- 12) Põllumajandus ja teedekorraldus.
- 13) Koolid.
- 14) Valimised.
- 15) Isikutunnistused.
- 16) Hobusepassid.
- 17) Mitmesugune kirjavahetus.
- 18) Mitmesuguste käskude allkirjad.

B. Vältavad kaustad.

Need jagunevad omakorda:

- 19) Riigi kinnisvaramaks.
(Kausta kestvus 6 aastat.)
- 20) Vallavalitsuse isiklik koosseis.
(Kausta kestvus määramata.)
- 21) Hobuste, nende rakmete, veo- ja liikumisvahendite registreerimine.
(Kausta kestvus 3 aastat.)
- 22) Hobusepasside registreerimine.
(Kausta kestvus määramata.)

Tartu maavalitsustes on maksev sarnane kord asjaajamise lihtsustamise alal, nagu seda eelpool nägime Läänemaa vallavalitsustes.

Teiste maakondade kohta puuduvad andmed.

B. Maavalitsustes.

Kirjade registreerimise ja hoidmise kord Harju maavalitsuse keskasutuses.

1.

Alates 1. aprillist 1931. a. kaotatakse maavalitsuse keskasutuses lauajuhendite pidamine ja võetakse nende asemele tarvitusele kirjade registrid lihtsustatud kujul.

2.

Maavalitsusele, tema osakondadele, komisjonidele ja eriametnikele tulevad ametlikud kirjad ja muud paberid, mis seni kuulusid registreerimisele osakondade lauajuhendites, registreeritakse ainult üldises saadud kirjade registris, mida peetakse maavalitsuse sekretariaadis (se-

nise kirjade kontrollraamatu asemel) järgmise vormi järele:

Kirja saamise aeg.	Järje nr. registris.	Kellelt kiri saadud.	Saadud kirja kuupäev ja nr.	Missugusele osakonnale määratud.	Vastu võtja allkiri.

Märkus: Kirjad, mis tuuakse asjaomaste isikute eneste poolt otseteed vastavasse osakonda, võivad saadud kirjade registrisse üldse märkimata jääda. Sarnasel korral märgitakse osakondades neile kirjadele saamise kuupäev.

3.

Maavalitsuse sekretariaadis kantakse saadud ametlik post ümbrikutel leiduvate märkuste järele (saatja nimetus ja kirja nr.) saadud kirjade registrisse, nagu seda seni tehti kirjade kontrollraamatus. Kirjad, mille ümbrikudel igasugused vajalikud märgused registrisse kandmiseks puuduvad, märgitakse registrisse hiljem, — kui ümbrikud on avatud. Nimeliselt adresseeritud ümbrikud loetakse erakirjadeks ja antakse vastavaile isikuile ilma registreerimata edasi.

4.

Pärast registrisse kandmist antakse kirjad, mille ümbrikul on märkus „salajane“, allkirja vastu kohe edasi maavalitsuse sekretärile, ja ümbrikud märkusega „isiklik“ vastavatele isikutele. Muu ametlik post antakse maavalitsuse sekretärile või tema poolt määratud ametnikule avamiseks ja osakondade vahel ärajaotamiseks. Pärast jaotust märgitakse iga kirja kohta ära, missugusele osakonnale kiri kuulub, lüüakse igale kirjale (ilma kaas-kirjadeta dokumentide puhul — kirja ümbrikule) tempel kirja saamise kuupäevaga ja antakse post osakondade asjaajajatele või nende asetäitjatele allkirja vastu edasi.

5.

Väljaminevate kirjade registreerimiseks peetakse igas osakonnas välja-läinud kirjade register, milles märgitakse 1) kirja kuupäev, 2) järje number, 3) kellele kiri adresseeritud ja tarbekorral mõned muud märgused (näiteks kausta number, kuhu on paigutatud kirja ära-kiri).

6.

Igast väljaminevast kirjast jäetakse ära-kiri. Kui väljaminevaks kirjaks on resolutsioon või edasisaatmise pealkiri saadud kirjal, siis märgitakse resolutsioon või saatepealkiri ära-kirjal eraldi lühidalt ära ka selle kirja või kirjavahetuse sisu, mis resolutsiooniga või pealkirjaga ära saadetakse.

Väljamineva kirja numbri juurde, kui kiri saadetakse maavalitsuse (mitte osakonna) nimel, tähendatakse eraldusmärgina: administratiiv osakonnas — A, majand. osak. — M, harid. osak. — H, põllum. osak. — P, ehitus-teedeosak. — T.

7.

Väljaminevad kirjad, mis ei ole asutustele või isikutele kätte toimetatud otseteed osakonnast, tuuakse postile saatmiseks sekretariaati vähemalt üks tund enne töö lõppu.

Sekretariaadis liigitatakse post enne väljasaatmist adressaatide järele, et ära hoida mitme ümbriku saatmist ühele ja samale asutusele või isikule. Postile antakse kirjad allkirja vastu postiraamatus.

8.

Kõik saadud kirjad ja neile saadetud vastuste ära-kirjad koondatakse osakondades üksikute küsimuste viisi nende saamise ja saatmise järjekorras kokku, nii et alati oleks selge ülevaade igas üksikus asjas tekkinud kirjavahetuse käigust, ja hoitakse — vähemad kirjavahetused kantseleiklambriga või muul teel kokkupan-dult, suuremad eriahtidesse ömmeldult lõpetamata kirjavahetuste kogus, kuni asi on lõpulikult lahendatud. Alles siis paigutatakse kirjavahetus või eriaht vastavasse kausta — kirjavahetuse lõpetamise kuupäevade järjekorras.

Lõpetamata kirjavahetusi arhiivi kaustadesse ei paigutata, vaid jätkatakse neid järgneval aastal, — kui vastav küsimus ei ole tegevusaasta lõpuks lahendatud.

9.

Maavalitsuse osakondades peetavate kaustade (kirjakogude) ja rakendusraamatute nimestik tuleb iga tegevusaasta esimese kuu jooksul saata maavalitsuse sekretariaati. Seda nimestikku ei või aasta jooksul muuta ilma maavalitsuse sekretäri nõusolekuta.

Veel jõuvankrite registreerimisest.

Teedeministeeriumi seletus.

Ajakirjas „Maaomavalitsus“ Nr. 6 — 25. märtsist k. a. ilmunud kirjutise „Eluvõõras ja segadusi tekitav korraldus“ selgituseks palub Teedeministeeriumi Maanteede ja ehituse osakond nimetatud ajakirjas järgmist avaldada.

Jõuvankrite seadus, selle seaduse elluviimise määrused, Bensiini maksu seadus, Jõuvankrite ja bensiini maksu jaotamise ja äratarvitamise seadus ja selle seaduse elluviimise määrus pandi maksma kõik ühel ajal — 1929 aastal. Samal ajal mitmekordsetel ühistel nõupidamistel (1929 a. 28. märtsil, 9. ja 18. aprillil), millest ka Maaomavalitsuste Liidu esindajad osa võtsid, arutati bensiini maksu ja jõuvankrite maksustamise ning nendest maksudest sissetulevate summade jaotamise kui ka jõuvankrite registreerimise küsimusi ja leiti meie oludes kõige kohasem olevat, et jõuvankrite maksudest sissetulnud summad peavad jaotatud saama üksikute maa-, linna- ja aleviomavalitsuste vahel nende piirides asuvate jõuvankrite arvule ja kuude arvule, mille kestel nende omavalitsuste piirides üksikud jõuvankrid asuvad. Tähendatud jõuvankrite maksustamise kui ka registreerimise korralduse eeskujuks on silmas peetud põhjamaa riikide korraldusi, nagu Soome, Rootsi, Norra ja Taani eeskujul.

Osakond omas ringkirjas 12. märtsist k. a. Nr. 1258 all teatas Harju maaomavalitsuse ringkirja pääle 10. detsembrist 1930 a. Nr. 1974 all, küllalt arusaadavalt, et jõuvankrite registreerimise küsimust ei ole enne võimalik lahendada, kuni ei ole võetud revideerimisele tähendatud küsimus ühes teiste küsimustega, mis võivad endaga kaasa tuua Jõuvankrite seaduse ja samuti kõikide teiste ülemalnimetatud seaduste ja määruste muutmised, ja märkis ka ühtlasi ära, et senini tuleb praegu maksvast korrast täpselt kinni pidada. Osakonnas on nimetatud seadused ja määrused revideerimisel, ja väga võimalik, et küsimused, mis vajavad täiendust ja selgitust, saavad kõige lähemal ajal nimetatud seaduste ja määruste muutmise teel lahendatud.

Kõne all olevas kirjutises punkt esimese all katsutakse seletada, et jõuvankri omaniku ja selle elukoha kindlakstegemine ühe registreerimise asutuse alt teise re-

gistreerimise asutuse alla ülemannes j. n. e., sünnitab teatavaid raskusi, kui jõuvanker kannab praeguse korra juures algregistreerimise asutuse reg. märki, ja see raskeneks veelgi, kui tegemist on iseäranis kurikalduvustega isikutega, kes võib läbi käia kõik 14 reg. asutust ja neid veel mitu korda.

Nimetatud seletus on rajatud küll rohkem oletustele, kui tegelikule olukorrale. Osakonnal ei ole ühtegi sarnase iseloomuga juhust teada ja kahjuks ei ole ka sellest seniajani registreerivad omavalitsused midagi teatanud. Peaks see aga võimalik olema, siis on seda kergesti võimalik kõrvaldada sel teel, et registreeriv asutus, kuhu üle tuleb jõuvanker teise reg. asutuse alt, teatab sellest registreerivale asutusele, kus jõuvanker alguses registreeritud ning mille reg. asutuse märki ta kannab.

Punkt teise all katsutakse seletada, nagu ei oleks üks reg. asutus teise reg. asutuse alt tuleva jõuvankri eest vastutav ja vastupidi. Sarnast korda ei ole Jõuvankrite seaduse elluviimise määruses, küll on kord sarnane, et iga registreeriv asutus (kui ka politsei ja omavalitsus) on kohustatud valvama mitte ainult tema poolt registreeritud jõuvankrite järele, vaid samuti ka kõikide jõuvankrite korrasoleku järele, mis liiguvad selle reg. asutuse või omavalitsuse piirides.

Jõuvankrite registreerimise kord kui ka jõuvankrite järelevalve on üle riigi ühesugune ja sellega oleks ülekohus, kui üks registreeriv asutus süüdistaks teist reg. asutust „nõrgaks jõuvankrite ülevaatuses ja nõrgas järelevalves“.

Et ühe registreerimise asutuse alt teise registreerimise asutuse alla ülelänud jõuvanker paiskab jõuvankrite registrid segamini, nagu seda punkt kolmandas ette tuuakse, näib kirjutise autori poolt olevat liialdatud, sest osakonna poolt iga-aastasel omavalitsuste revideerimisel on näha olnud, et jõuvankrite omanikud arvu poolest väga vähe omi asukohti (reg. asutusi) vahetavad, ja pealegi ei ole ühegi reg. asutuse poolt pääle Harju maaomavalitsuse senini nurinat olnud, et teiste reg. asutuste alt ületulevate jõuvankrite jaoks oleks tarvis eriregistrit pidada, pealegi on meil jõuvankrite arv üksikute reg. asutuste andmete järele liig väike, välja arvatud Tal-

linna ja Tartu, kus kokku umbes $\frac{3}{4}$ jõuvankrite üldarvust asub.

Veel katsutakse seletada, nagu oleks ministeeriumil ilma ühegi seaduse muutmiseta võimalik maksuma panna korraldus, et jõuvankri asukoha muutmise ja omaniku sellekohasel soovil saadaks reg. asutus kõik tarviliigid andmed jõuvankri uue asukoha regist. asutusele, kus jõuvanker uuesti registreeritakse ja uute vastavate märkidega varustatakse, endised märgid aga äravõetakse ja hävitatakse jõuvankri registri kustutamiseks. Siinjuures aga unustatakse ära, et uute reg. märkide ja tunnistuse väljaandmine on päälle muude halbuste, nagu maksude jagamise segamini paiskamise, veel seotud lisakuludega, mida on sunnitud jõuvankri omanik kandma iga kord, kui ta teise reg. asutuse piirkonda asub, samuti suurenevad kantselei kulud, mis uue registreerimisega seotud.

Mis puutub kirjutise lõpus ettetoodud soovi kohta, et iga jõuvanker, mida taheatakse asukoha muutmise puhul ühe reg. asutuse alt teise alla üle viia, tuleb üleviimise momendiks lasta omanikul endises reg. asutuses liikumiselt kõrvaldatuks tunnustada, sarnased reg. märgid ära võtta

ja selle järele reg. asutuses uued reg. märgid välja anda, siis oleks see tegutsemine praegu maksvate määruste vastu ja sellega täiesti lubamatu. Omavalitsused peavad maksvate seaduste ja määruste täitmise järele valvama, aga mitte ise teid juhatama, kuidas oleks võimalik maksvate korraldustest mööda minna.

Et Jõuvankrite seaduse elluviimise määruste maksvuse aja, läinud poolteise aasta kestel on ettetulnud reg. asutuste poolt mõningaid eksimisi, siis on paljud omi jõuvankreid kaks korda registreerinud ja vanad reg. märgid kõrvale jätnud, mis on olnud väärnähtuste põhjusteks. Siin aga ei tule viga otsida mitte maksvate korralduste juurest, vaid, nagu juba tähendatud, reg. asutuste ebatäpsest korralduste täitmisest.

Ühes ülemalnimetatud seaduste ja määruste muutmiselega tuleb kaalumisele ka Jõuvankrite seaduse elluviimise määruste muutmine; enne seda ei ole võimalik maksvat korda muuta, sest maksev kord on seotud jõuvankrite maksudest sissetulnud summade jagamisega.

Teedeministeeriumi maanteede ja ehituse osakonna direktor H. P e r n a.

Omavalitsustegelased.

Peeter Kirsimägi 50 aastane.

Peeter Kirsimägi, Tammistu vallasekretär, sai 4. juunil 50 a. vanaks.

Peeter Kirsimägi on sündinud 1881 a. Valgamaal Jõgeveste vallas. Alghariduse sai Jõgeveste valla- ja Helme kihelkonnakoolis. Selle järele vlamistas end kodus ette keskkooli lõpueksamile. Ametit õppis Mäksal 1898—1900 aastani. Oli Luunja vallasekretäri abi ja 1904 a. Vorbuse vallasekretäriks, kus ta üle aasta töötas. Sealt valiti P. Kirsimägi Luunja sekretäriks. Luunjast lahkus Kirsimägi 1922. a. Vahepeal töötades Mäksal oma talus kuni

12. nov. 1927 a., kust ta Tammistu valla-sekretäriks valiti.

Igalpool, kus P. Kirsimägi töötanud, tuntakse teda kui töömeest, kes pole piirunud oma ametialaga, vaid on töötanud kaasa pea igas seltsis ja ühingus, olles ise mitmete algatajaks.

Sünnipäeva puhul on sünnilast paljud sõbrad ja seltsid meeles pidanud tervituste ja kingitustega. Hommikul äratas teda Tammistu laulukoor.

Pühapäeval, 7. juunil korraldati Tammistu rr. seltsi poolt P. Kirsimägi auks ühine koosviibimine seltsitegalaste ja palutud külalistele.

Omavalitsuste päevauudised.

Kohtu- ja Siseministri käsukirjaga

27. märtsist s. a. Nr. 12 on nimetatud Omavalitsuse asjade juhataja Karl Hend-

rikson Linnaasjade juhatajaks, arvates 1. aprillist 1931 a., ja Omavalitsuse asjade juhataja abi Andres Loorits Maa-asjade juhatajaks, arvates 1. aprillist 1931 a.

Elanikkude registreerimisest ei saa asja.

E. M. Liidu märgukirja peale elanikkude registreerimise vajaduse kohta vastas Kohtu- ja Siseministeerium 20. mail s. a. E. Maaomavalitsuste Liidule:

Kirja peale s. a. 7. maist Nr. 211 Kohtu- ja siseministeeriumi Administratiiv osakond Kohtu- ja siseministri ülesandel teatab:

Isikutöestamise ja liikumise seaduse (RT 1930 Nr. 48, art. 308) § 6 kohustab ainult linnade ja alevite majaanikke pidama nende majaanikkude kohta majaraamatut. Mõjuvaid asjaoludel Kohtu- ja siseminister võib laeindada majaraamatu pidamise kohuse ka Vabariigi maaala üksikuile osadele, aga mitte üle kogu riigi, nagu Teie soovite. Sellist õigust Kohtu- ja siseministruile ei antud ja elanikkude registreerimise kohustus maal kaotati, hoolimata Kohtu- ja siseministeeriumi vastuväidetest, nagu Teile varemalt juba teatatud. Mis seadusega kaotatud ja otstarbetuks tunnustatud, seda ei saa minister oma võimuga uuesti maksmata panna ega kohustavaks teha. Arvestades seaduseandjate tahtega, mis väljendati Isikutöestamise ja liikumise seaduse andmisel, Kohtu- ja siseministeerium peab lootusetuks omapoolsed katsed selle muutmiseks, mispärast soovivat Liidule pöörduda ise Riigikogu rühmade poole.

Lauajuhendi tähestikust.

Kohtu- ja Siseministeeriumi administratiiv osakonna ametnike poolt toimetatud vallavalitsuste revideerimised on näidanud, et mitmes vallavalitsuses peetakse lauajuhendi kõrval veel lauajuhendi register, kuhu kantakse kõik kirjavahetus, kas kirjasaamise kuupäeva järjekorras või jälle kirjasaatjate (isikute või asutuste) tähestiku järjekorras.

Vallavalitsuste kirjavahetus ei ole nii suur ja nii keeruline, et kirjade registreerimiseks on tarvilik pidada paralleelraamatuid, seda enam, et lauajuhendite registri pidamine vallas, nagu tegelik elu näitab, mingisugust hõlbustust ei paku, vaid ümberpöörduvalt, kirjavahetuse leidmist raskendab.

Edasi peetakse mõnes vallavalitsuses perekonnaregistrite tähestiku kaartide kõrval veel eriregistrid, kuhu kantakse tähestiku järjekorras samad nimed, mis kaartidel kartoteegis juba olemas. See on

täiesti üleaarune töö. Kartoteegi mõttest pole igalpool aru saadud ja seda ei osata kasutada.

Seepärast on Kohtu- ja Siseministeeriumi administratiiv osakond palunud maaavalitsusi korraldusi teha valla- ja alevivalitsustes, et nad lauajuhendite registrite ja perekonnaregistri tähestiku kaartide registrite, kui üleaaruste pidamise lõpetaks.

Muda ja meri kuurort Haapsalu.

Hooaeg 1. juunist kuni 15. septembrini. Igal kevadel korduvad kõnelused, niihästi riigi- kui ka omavalitsusteenijate ridades: kuhu minna suvitama?

Nüüd on Haapsalu linnavalitsus Eesti Maaomavalitsuste Liidule teatanud, et nemad annavad oma kuurordis kõigile riigi- ja omavalitsusametnikele muda ja teiste vannide tarvitamisel hinnaalandust, hooaja algul 1.—20. juunini ja alates 15. augustist — hooaja lõpuni kuni 30%.

Mudaga arstitakse eriliselt silmapaistva eduga: 1) Liigendite- ja lihastehaigusi — lihaste ja liigendite jooksjahaigust — rheumatismi, liigendite ja luude põletikke; 2) kroonilisi põlendikulisi ja eksudatiivseid protsesse — naistehaigusi, kõhukelme ja maksahaigusi; 3) ainetevahetuse haigusi — podagrat, inglishaigust — rachiitist; 4) pinnaliste närvide haigusi — ischiast, närvivalusid jne.; 5) mitmesuguseid selgrooüdi haigusi.

Süsihappe ja teiste vannidega arstitakse südamehaigusi, veresoonte lubjaneid, närvinõrkust, kehvveresust ja mõningaid teisi haigusi.

Nakkus- ja vaimuhaiged vastu ei võeta.

Vannide hinnad:

1 ämber muda, umbes 8 kilo — 8 senti.
1 ämber soojendud muda, umbes 8 kilo — 12 senti.

Muda soojendud kompress, umbes 8 kilo — 15 senti.

Soojavee vann — 90 senti.

Lastevann — 45 senti.

Istevann — 90 senti.

Männiekstrakt, üks mõõt — 15 senti.

1 söehappe vann — 1 kr. 90 snt.

1 hapniku vann — 2 kr. 50 snt.

Mudaga ravimiseks on vaja 20—30 vanni, 4—6 nädala kestel. Üks mudavann sisaldab 4—14 ämbrit muda, arsti ettekirjutuse kohaselt.

Riiklised hoolekande summad on jaotatud.

Riigi hoolekande nõukogu oma 1. juuni koosolekul määras omavalitsustele hoolekande asutuste jaoks järgmised toetussummad:

Linnad:

1. Tallinna	Kr. 37.400.—
2. Tartu	„ 12.600.—
3. Nõmme	„ 6.000.—
4. Viljandi	„ 20.000.—
5. Paide	„ 1.000.—
6. Võru	„ 3.500.—
7. Narva	„ 20.000.—
8. Rakvere	„ 1.180.—
9. Türi	„ 22.500.—
10. Põltsamaa	„ 1.000.—
11. Pärnu	„ 4.000.—
12. Tõrva	„ 8.500.—
13. Petseri	„ 6.000.—
14. Valga	„ 1.200.—
15. Haapsalu	„ 1.000.—
16. Kuresaare	„ 1.600.—

Maakonnad:

1. Harju	Kr. 500.—
2. Järva	„ 1.200.—
3. Saaremaa	„ 5.000.—
4. Pärnu	„ 6.500.—
5. Viljandi	„ 8.000.—
6. Viru	„ 1.400.—
7. Tartu	„ 4.000.—
8. Valga	„ 500.—
9. Võru	„ 3.000.—
10. Petseri	„ 6.000.—

Alevid:

1. Otepää	Kr. 2.500.—
2. Suure-Jaani	„ 500.—
3. Narva-Jõesuu	„ 3.500.—

4. Mustvee	„ 600.—
5. Sindi	„ 10.000.—

Vallad:

1. Läänemaa	Kr. 5.000.—
2. Järvamaa	„ 7.500.—
3. Pärnumaa	„ 13.500.—
4. Virumaa	„ 400.—
5. Tartumaa	„ 4.500.—
6. Valgamaa	„ 3.550.—

Teedeministri määrus posti määrustiku §§ 89 ja 90 muutmiseks.

Omavalitsuste kantseleijuhtidel tuleb neid 5. juunil s. a. R. T. ilmunud muudatusi silmaspidada.

Need posti määrustiku §§ muutmised näevad ette, et sisemaalises läbikäimises käivad trükitoodete taksi alla kohtuasutuste poolt posti kaudu saadetavad kutsekirjad või lehed ja teadaanded igasugustes kohtuasjades kui ka ametasutuste või ametiisikute poolt nende kättetoimetamise järele kohtuasutustele tagasisaadetavate kutsete ja teadaannete teised eksemplarid, samuti maksuametite, maksuinspektorite või omavalitsuste poolt posti kaudu saadetavad riiklikkude maksude teadaanded ehk maksulehed, vaatamata nende kutsete ja teadaannete arvule ja ilma et nõutaks nende postileandmist luugi juures.

Edasi vastavalt isikult, ametivõimudelt, asutustelt, ettevõtetelt jne. riigi statistika büroole Tallinna või ülikooli taimehaiguste ja entomoloogia katsejaamadele Raadi mõisa üle Tartu; siis veel nakkavate haiguste üle teated arstidelt vastavaile keskasutistele — tervishoiu valitusele ning maakonna- ja linnavalitsuste juures asuvaile tervishoiu osakonnile.

E. Maaomaval. Liidu ja omavalitsuste tegevus.

E. Maaomavalitsuste Liidu juhatuse koosolek 5. juunil 1931 a.

Koos on kuus juhatuse liiget. Puuduvad kaks.

Päevakorras tähtsamate küsimustena:

Õppejõudude teenistuse seaduse eelnõu.

See eelnõu on Vabariigi Valitsuse poolt 29. aprillil s. a. Riigikogule esitatud ja läheb tuntavalt lahku eelnõust, mis läinud aastal Liidu nõukogus ja juhatuses põhjalikul läbivaatamisel oli.

Õppejõudude valimise korras on § 41-ga uus moodus leitud: valimisi toimetavad valla-, alevi-, linna- või maavalitsused, kus juures valimiskoosolekust võtavad hääleõigusega osa koolinõunik, koolihoolekogu esindaja ja vastava kooli juhataja või õppenõukogu esindaja, peale selle veel kohaliku õpet. organ. esindaja sõnaõigusega.

Seda valimise moodust ei saa Liidu juhatusele vastuvõetavaks pidada põhjustel:

Valimist valdades ja alevites peaks toimetama volikogud kui rahva otsekohene esitus õppejõu rahvaga käsikäes käimise otstarbel; koolinõuniku osavõtt vallavalitsuse koosolekutest on maavalitsustele kulukas ehk võimatu, kui mitu valimist korraga toimetatakse mitmes vallas, kuna koolinõunikudele ei saa anda õigust vallavalitsusi käsutada; omaval. valitsuste koosseisu näeb selle paragrahvi teine lõige mitteseaduslisena ette — küllalt on näit. teks vallaval. liikmetest ainult vallavaneema ehk tema asetäitja juuresolek; üldiselt ei ole kooskõlas meie seadustega moodus, kus valitsuse, kui täidesaatva võimu otsused saavad otsusevõimelisteks alles teatud isikute kaashäälendamise alusel. Kõike seda arvesse võttes tuleb eelnõus muuta § 41 selles mõttes, et õppejõudude valimist toimetab valla- ja alevivalitsustes volikogud. Kui see põhimõte ei ole Riigikogule vastuvõetav ja tahetakse valimist valitsuste kätte anda, siis võivad eelnõus nimetatud kolm isikut valitsuste koosolekutest osavõtta sõnaõigusega nõuandjatena. Tulemused on ühtlased hääleõigusega: õiget ja head nõu võtab valitsus muidugi kuulda ja meie harilik riikline kord oleks päästetud ebamäärasest juurdepookimisest.

Valimised kuulutatakse eelnõu järele välja alles siis, kui õppejõudude reservis vastavaid kandidaate ei ole ehk need kohta vastu ei võta.

Õppejõudude reserv on teine vastuvõtmata osa seaduse eelnõus. Mitte üksi seda, et õppejõude tuleb reservist võtta, vaid tuleb ka palka maksta: esimese kolme kuu jooksul täis palk, järgmise kolme kuu jooksul pool palka. Ja kõige selle juures on reservis oljal palgasaajal õigus kahest pakutavast kohast äraühtelda! Et sarnane moodus ei ole üksi äärmiselt kahjulik riigi- ja omaval. kassale, vaid ka edukale koolitööle, arvesse võttes reservi koosseise, leiab Liidu juhatus, et õpet. reservide osa tuleks täies ulatuses seadusest välja jätta, ehk kui ta ometi sisse võetakse, siis vähemalt reservis olijate palgast ei tohiks juttu olla.

§ 50, mis määrab ära õppetöö kestel uute õppejõudude ametisse kutsumise, on sedavõrd üldsõnades väljendatud, et selge ei ole, kas üldse sel puhul õppejõudu valida saab, või ainult määrata, sest „kohe“ sõna mõiste laseb ainult viimast oletada, sest „kohe“ ei saa ükski asutus valida.

Uute õppejõudude palgasaamise aja

kohta leitakse õpetajatele eesõigustatud mooduseks olema, et hakkavad palka saada 1. augustist, kui hiljem valitakse. Palk tuleks maksta sellest päevast, millal ametisse registreeritakse. Eritasude määramine koolijuhatajate või teiste erikohustuste eest asetäitjatele (§ 51) leitakse mõtetu olema, kuna eelnõu ka ära ei määra, kes neid maksuma peab. Lõpuks tunnistatakse vajalikuks, et erateenistuse lubaandmise eel (§ 82) õpetajale peab lubaandja (koolivalitsus, teatud juhustel Hariduse- ja sots.-ministeerium) ärakuulama küsimuse kohta ka kooliülevalpidaja seisukoha.

Need Liidu juhatusse seisukohad teatakse Riigikogu vastavale komisjonile.

Maksustamise korraldamise seaduse arutamise juures leitakse, et see seadus on ainult raamseadus, mille sisu määravad ära sellekohased eriseadused, mis hiljem maksuma pannakse. Kuna nende eriseaduste sisu teadmata on, siis ei saa ka Liidu juhatus praegu mingisugusele kindlale seisukohale asuda. Otsustatakse vaid ainult ühe kindla põhimõtte juurde jääda, et maksude määramise, kui ka maksu- maksjate vastulausete ja kaebuste läbi vaatamise organite juurde saaks ellukutsutud maksukohuslaste hääleõiguslik esindus, kuna eelnõus on kaks esimest ülesannet maksuinspektori, viimane V. V. moodustatud komitee käes. Sellekohase märgukirjaga otsustatakse Majandusministeeriumi ja Riigikogu vastava komisjoni poole pöörata.

Maaomavalitsuse teise astme reformi küsimuse

asjus otsustatakse pikemaid läbirääkimisi praegu mitte pidada, vaid paluda eelmise Liidu Nõukogu referente H. Aviksoni ja O. Suursööti, et nad seaks omad maaomavalitsuse teise astme reformi kavad kindlasse järjekorda kirjalikult, mis võimaldaks nende avaldamist järgmises „Maaomavalitsuses“ ja järgneval koosolekul nende paralleelset arutamist, seda enam, et selle küsimuse läbivaatamiseks nõukogu poolt valitud kaks esindajat koosolekult puudusid.

Liidu Nõukogu kokkukutsumise aeg ja päevakord.

Liidu nõukogu otsustatakse kokku kutsuda 4. juuliks s. a. kell 10 homm. Pärnus, milline koht juba eelmise Liidu Nõukogu poolt kindlaks oli määratud.

Päevakorda võetakse järgmised küsimused:

1) Omavalitsuste tulevane korraldus.
2) Elanikkude registreerimine valdades.

3) Päevakorda tõusvad küsimused.

Liidu esimehel jääb ühtlasi õigus seda päevakorda täiendada kuni päevakorra kättesaatmiseni Nõukogu liigetele päevakorrale kerkivate küsimustega.

Referaatideks otsustatakse paluda mak- sude tulevase korralduse alal härrad H. Kukk — Majandusministeeriumist, K. Sel- ter — Kohtu- ja Siseministeeriumist, O. Suursööt, P. Männik ja A. Eichenbaum.

Elanikkude sundusliku registreerimise üle valdades paluti refereerima E. Laan- berg.

Uueks Liidu liikmeks registreeritakse

Piirsalu vald — Läänemaalt.

Liidu 10. aasta juubeliga seotud küsimuse juures

leitakse, et seda tuleks praegusel majan- duslikel raskel ajajärgul tagasihoidlikult pühiseda.

Otsustatakse sel puhul Liidu häälekand- jat „Maaomavalitsust“ juubeli numbrina suurendatud kujul välja anda, milles lei- duks teiste kirjutuste hulgas ka Liidu 10 aasta tegevuse ülevaade ja mõned välja- võtted maakondade ajaloost.

Juubeli päeval otsustatakse ühtlasi ära pidada ka Liidu Nõukogu koosolek, mis lõppeks juubeli päeva kohase piduliku ak- tusega.

Kümne aasta eest.

Ei ole enam mägede taga päev, mill E. Maaomaval. Liit 10. aastaseks saab. Liidu asutamise otsus tehti 19. juunil 1921 a. Selle sündmuse meelde tuletamiseks toome siin kohal väljavõtted protokollist, koos- olijate-otsustajate ja otsuse enese kohta: Maakonnavalitsuste liigete konverents 18. ja 19. juunil 1921 aastal Tallinnas.

Konverents kutsuti kokku Siseministee- riumi Omavalitsuse asjade Peavalitsuse korraldusel (Ringkiri 11. juunist s. a. nr. 2064).

Osa võtsid Maakonnavalitsuste liikmed:

H a r j u m a a l t

O. Suursööt, O. Jürgenfeldt, J. Reintam, M. Kruusemann, R. Kuris ja T. Laur,

V i r u m a a l t

K. Blaubrik, H. Nurk ja H. Avikson,

J ä r v a m a a l t

J. Sõnajalg, A. Tobro, J. Söödor, Dr. V. Naaris ja V. Krabi,

L ä ä n e m a a l t

A. Saar, L. Davidoff ja E. Veidermann,

P ä r n u m a a l t

J. Markson ja M. Raud,

V i l j a n d i m a a l t

J. Kaik ja A. Loorits,

T a r t u m a a l t

P. Riives, H. Priimägi ja D. Uiga,

V a l g a m a a l t

A. Sild ja J. Mõttus,

V õ r u m a a l t

A. Kohver ja Anso,

P e t s e r i m a a l t

Beresin.

Saare maakonnavalitsuse liigetest ei olnud ühtki konverentsile ilmunud.

Tunnistada tarvilikuks asutada ma- a- k o n d a d e l i i t, sarnane linnade liidule, mille eeltööde tegemiseks valida ajutine kolmeliikmeline komitee, kes kokku seaks põhikirja kava, selle maakonnaomavalit- suste kätte toimetaks ja muu lähemad ettevalmistused liidu ellukutumiseks teeks; samuti kõik käesoleva konverentsi otsused kõigile maakonnavalitsustele saa- daks ja nende täitmiseks tarvilikud sam- mud astuks.

Maakondade liidu ellukutumise eeltöö- de tegemise ajut. komiteesse valiti O. Suursööt, T. Laur ja H. Nurk, kes ka käes- oleva konverentsi koosolekute protokoll- oma allkirjadega kinnitavad.

Harjumaa vallasekretäride täiendus- kursused.

Harju maavalitsus korraldas Harju- maa vallasekretäridele täienduskursuse 16.—18. maini s. a. Kursustel anti sele- tust ja õpetust maanteede korraldamise kohta 4 tundi, perekonnaseisu asjades 4 tundi, arvepidamises 4 tundi, vallakohtu asjaajamises 3 tundi ja vangisaate kor- ralduses, lepingute sõlmimises, kindlustus- asjades kokku 6 tundi.

Osavõtt kursustest oli elav — oli ilmu- nud 37 vallasekretäri ja nende abi.

Lektoriteks olid hrad Loorits, Teder, Tiitso, Mets, Allikas ja Suursööt.

Kursuste lõpul pildistati.

Läti omavalitsustegelased Eestis.

Pühapäeval, 31. mail s. a. saabus Valga kaudu Eestisse salkkond Läti omavalitsuse tegelasi, et tutvuneda Eesti omavalitsuste tegevuse, asutuste ja elu-oluga.

Külaliste rühm koosnes järgmistest isikutest:

1) Otto Hassmann — Läti konsul Eesti Valgas, 2) Georg Grosna — Valga kreisiülema ja Valga konsulaadi sekretär, 3) Valga kreisiülem, 4) Anton Kimerals — Valga maavalitsuse esimees, 5) Paul Pirkul — Valga maavalitsuse abiesimees, 6) E. Licis — Liibavi maavalitsuse esimees, 7) M. Dsintarneeks — Liibavi maavalitsuse abiesimees, 8) Fr. Dobelis — Liibavi maavalitsuse sekretär ja Liibavi kreisi vallasekretäride osakonna sekretär ja 9) F. Shardinam — ajalehe kirjasatja „Brihva Seme“ juurest.

Valgas võtsid Läti tegelasi vastu Valga maavalitsuse tegelased. Valgast sõideti välja kell 8 homm, kus juures kõige esite tutvuneti Hummulis Soka talumajapidamisega, edasi sõideti Barklay de Tolly hauakambri juurde, sealt edasi Maavalitsuse päralt olevasse Patküla Arma kruusaauku, kus mehaanilisel jõul kruusa üle õhne jõe veetakse.

Kell 10 jõuti Patküla vallamaja juurde, kus tutvuneti nimetatud vallavalitsuse majapidamise, osalise asjaajamise ja vallamaja olukorraga. Ühtlasi käidi vaatamas Patküla valla vanadekodu, mis oma sisse- seade, kui ka ehituse poolest külalistele hea mulje jättis. Peatuti veel Tõrvas, kust sõideti Helme algkooliga ja sealt edasi Helme riigimõisa ja põllutöökooli majapidamisega tutvunema. Pärast einet sõideti Viljandi sihis edasi.

Viljandimaa piirile sõitsid külalistele vastu Viljandi maavalitsuse esimees H. Lauri, abiesimees N. Vatter, Viljandi-Pärnu prefekt Tang ja komissar Kuumann. Keskpäeval jõudsid külalised Heimtali mõisa, kus oli Viljandimaa piires esimene peatus. Siin tutvuneti varsakoplitega. Viljandisse jõuti kell veerand nelja paiku. Peatuti Põllumeeste Kodu juures, kus külalistele oli korraldatud lõuna. Einetamisel peeti vastastiku tervituse kõnesid.

Peale lõunatamist siirduti kohe Viljandi maavalitsusse. Siin ütles maavalitsuse esimees H. Lauri külalistele teretulemast. Külalised vaatasid läbi maavalitsuse ruu-

mid ja olid väga üllatatud Viljandi maavalitsuse arhiivi eeskujulikust korraldusest. Läti omavalitsustes olla arhiivide korraldus palju halvem. Lõpuks kirjutasid külalised alla pidulikule protokollile maavalitsuse protokollile raamatus.

Maavalitsusest siirduti ausamba juurde, kus oli pildistamine. Siis vaadati prefektuuri ruume. Külalised leidsid, et Viljandi politseil on kasutada väga ajakohaselt sisseseatud ruumid ja et politsei korraldus üldse on eeskujulik. Prefektuurist väljudes tehti väikene tuur lossi mägedesse, kus oli parajasti mudilaste kevadpidu. Maavalitsuse esimees H. Lauri esitas külalisi ka Viljandi linnapeale A. Maramaale, kes viibis lastepidul.

Hiljem vaadati Viljandi vallavalitsust ja siis Viljandi maakonna gümnaasiumi. Gümnaasiumis andis külalistele seletusi inspektor Tekkel. Külalised olid üllatatud Viljandi maakonna poeglaste gümnaasiumi õppeabinõude rikkalikkudest kogudest. Seda enam, et kõik need õppeabinõud on muretsetud maakonna arvel.

Natuke peale kella seitsme jõudsid külalised Olustvere mõisa, kus kiirretkel vaadati majapidamist: Külalised seletasid, et Olustvere mõisa korras majapidamine jätab väga meeldiva mulje.

Õhtuks jõudsid külalised Põltsamaale, kus oli ööbimine.

Järgmisel päeval, s. o. 1. juunil kella 7—10 homm. tutvuneti Põltsamaa linnavalitsusega, Viljandi maakonna Põltsamaa ühishümnasiumiga, Viljandi maakonna Põltsamaa tööstuskooliga, Viljandi maakonna ja Põltsamaa linna ühishaigemajaga, Põltsamaa täkujaamaga ja Põltsamaa linna elektrijaamaga. Kell 10 homm. tutvuneti Viljandi maakonna Põltsamaa täienduskooliga, kus ka hommiku kohvi joodi.

Põltsamaalt sõites jõudsid külalised Tartumaa piirile kell 11.30 päeval, kus neid Tartu maavalitsuse esimees O. Pärilin ja liikmed vastu võtmas olid. Sealt sõideti kõige esite Jõgeva mõisa, kus tutvuneti laboratooriumidega ja seemnevilja ning sordaparanduse seltsi majapidamisega. Külalisi huvitas iseäranis heinakasvatatus ja sooharimine ning katsed põldudel. Jõgevast sõideti Laiusele, kus vaadati kõrgemat algkooli. Edasi jõuti Kuramaa mõisa karjakasvatuse kooli. Koolijuhataja Kärk tutvustas majapidamise

hoonetega, eesujuliku sigalaga. Hilja õhtul jõuti Vasula majapidamiskooli, kus einetati ja tutvuneti majapidamisega. Kell 11 õhtul jõuti tagasi Tartu. Teisel päeval tutvuneti maavalitsuse teedeosakonna masinate ja töökodadega postijaamas ning maavalitsuse ruumidega, mille järele sõideti Otepäele. Alevivalitsuse liikmete juhatusel vaadati alevivalitsuse maja, uut

kõrgemat algkooli ja mindi Vana-Otepää vallamaija, kus sekretär G. Wulff maiustusi pakkus. Otepääst sõideti Pühajärvele, kuhu Valga maavalitsuse tegelased olid vastu sõitnud. Pühajärvelt sõideti Puka kaudu Tõlliste vanadekodusse, sealt Tõlliste end. kõrtsi, kus vaadati maavalitsuse betoonitööstust ja sõideti Valga lasketodusse. Ringsõit lõppes Valgas.

Küsimused ja vastused.

Küsimus Nr. 26. Isikumaksu võlglaste maksu abinõude kättenäitamise asjus.

Kas vallavalitsus võib paluda Rahukohtuniku Tsiv. kp. s. § 1222-11 ja järgimiste alusel valla isikumaksu võlglasti ette kutsuda ülesandma abinõusi ja kättenäitama varandust, millest võiks võlgnevad isikumaksud sissenõuda?

P. vallasekretär.

Vastus:

Ei või (Riigi vastuvaidlemata sissenõuete seadus, § 22, VSK XVI k., 2 j.).

Küsimus Nr. 27. Põllutööliste palgaroomatute kohta.

Kas kõikidel maapidajatel, kes omal peavad palgalist tööjõudu (sivilisi, sulasi, karjasi jne.) on sunduslik R. T. Nr. 31/31 a. välja kuulutatud määruse alusel tööliste palgaroomatuid väljaandma? Jaataval korral, kes on kohustatud selle järele valvama, et see määrus täitmist leiaks ja missuguses korras saab süüdlasi vastutusele võtta.

P. vallasekretär.

Vastus:

On sunduslik kõigile maapidajatele. Järeelvalvet teostavad Hariduse- ja sotsiaalministeerium temale alluvate organite ja ametnikkude kaudu ning maavalitsuste hoolekande osakonnad (Põllutööliste tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse § 42, RT. 102 — 1921).

Küsimus Nr. 28. Vallakohtu kassa raamatu ja üksikarvete raamatu pidamise kohta.

Kohtu- ja Siseministeerium kodifikatsiooni osakonna poolt 1930 a. väljaantud „Juhatuskiri Vallakohtule“ § 41 järgi on näha, et vallakohtu kassaraamatusse tuleb kanda „väärtpaberid“ kuid ei selgu, kas eraisikute võlakohustused, hojuraamatud, end. venevalitsuse kuldrahad ja muud tähtsad dokumendid ka kassaraamatusse kanda tulevad, vaid sellest räägib ainult § 50, et neid hoitakse alal kassas. Palun vastata, kas vallakohtu kassaraamatusse tulevad kanda ka eraisikute võlakohustused, hojuraamatud, end. Venevalitsuse kuldrahad jne., kui ei, siis kas erinimekirja nende jaoks on tarvis pidada või on selleks üksik arvete raamat?

Kas § 47 tähendatud üksikarvete raamatusse tulevad sissekanda ainult sarnased kohtu aktid, milliste järgi raha summad sissetulnud, või tulevad ka need sissekanda, milliste järgi hojuraamatud või väärtasjad on kohtu kappi hoivule võetud selle peale vaatamata, et rahalisi läbikäike ei ole?

A. S.

Vastus:

Kassaraamatusse kantakse ainult raha ja väärtpaberid (Juhatuskiri valla kohtutele, § 41), kuna üksikarvete raamatusse (vara koosseisu lahtrisse) — ka kõik muu § 47 loetelud vara. Sissekanded üksikarvete väärtusse tehakse olenemata sellest, kas oli rahaline läbikäik või mitte.

Küsimus Nr. 29. Valla kodanikkudele teatete kätteandmise korra kohta.

Alati saadetakse teiste ametasutuste poolt vallavalitsuse läbi kodanikkudele allkirja vastu kätte andmiseks mitmesugusi teateid ja õiendusi, näit. lask- ja tagaselja otsuseid, täitelehti, ostumüügi-epinguid jne

Kas vallavalitsustel on õigus asjaosalist isikut kutsuda vallamaija neid vastu võtma, või peab ta need isikule kodusse kätte toimetama?

K. Vallasekretär.

Vastus:

Tuleb kätte toimetada, kui seadus teist korda ette ei näe.

Küsimus Nr. 30. Määralise õpetaja mõiste kohta.

Palun teatada, keda loetakse avalikus algkoolis määraliseks õpetajaks?

Õpetaja.

Vastus:

Määraliseks õpetajaks avalikus algkoolis loetakse niisugune õppejõud, kellel on algkooli õpetaja kutse ja nädalatundide arv vähemalt 50% normist, ning kes on valitud ja registreeritud määraliseks õpetajaks ametisse määramata ajaks.